

UZASADNIENIE DO ZARZĄDZENIA

Zarządzenie Ministra Środowiska w sprawie zadań ochronnych dla Parku jest wykonaniem upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 2 pkt 1 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, Nr 157, poz. 1241, Nr 215, poz. 1664 oraz z 2010 r. Nr 76, poz. 489 i Nr 119, poz. 804). Zgodnie z tym przepisem dla parków narodowych, do czasu ustanowienia planów ochrony, minister właściwy do spraw środowiska ustanawia w drodze zarządzenia zadania ochronne.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz zakres zadań ochronnych zostały opracowane w formie tabelarycznych zestawień. W zestawieniu określono zagrożenia oraz sposoby i zakres prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej z podaniem ich lokalizacji i rozmiarem (metry, hektary, kilogramy itp.) oraz określeniem ekosystemów, w których mają być wykonane.

Dla wybranych gatunków zwierząt określono sposoby ich ochrony w ramach prowadzenia zabiegów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej.

Zadania z zakresu ochrony ekosystemów leśnych przed czynnikami biotycznymi i abiotycznymi w latach 2011 - 2012 polegać będą głównie na:

- a) prowadzeniu wszechstronnego monitoringu występowania owadów potencjalnie groźnych dla lasu,
- b) ograniczeniu powstawania uszkodzeń młodych drzew przez jeleniowate.

Potrzeba utrzymania ciągłości lasu, a co za tym idzie – większej stabilności ekosystemów – wymaga wykonania zabiegów minimalizujących uszkodzenia młodych drzew przez jeleniowate w uprawach, młodnikach i podszytach. Dlatego też na terenie Parku planuje się zabezpieczenia: chemiczne oraz mechaniczne. Łącznie przewiduje się zabezpieczenie chemiczne, poprzez smarowanie corocznie repelentami, na powierzchni 10,35 ha, a zabezpieczenie mechaniczne, poprzez zakładanie osłonek plastikowych, na powierzchni 0,70 ha.

Zadania Biebrzańskiego Parku Narodowego w latach 2011-2012 polegać będą głównie na prowadzeniu prac z zakresu odnowienia i pielęgnowania lasu.

W O.O. Trzyrzeczki planuje się kontynuować rozpoczętą w 2001 roku przebudowę drzewostanów z przewagą osiki. W związku z tym w latach 2011-2012 na przygotowanych gniazdach o łącznej powierzchni 1,10 ha planuje się wysadzenie sadzonek: Lp, Wz, Db.

Niezbędne zabiegi hodowlane, dotyczące pielęgnowania upraw, młodników i drągwin, wykonane będą w ramach: czyszczeń wczesnych na powierzchni 2,54 ha oraz w czyszczeniach późnych na powierzchni 18,43 ha. Potrzeba taka wynika z niedostatecznej jeszcze jakości upraw i młodników, gdzie część planowanych prac wykonanych będzie na powierzchni nie objętych dotychczas zabiegiem pielęgnacyjnym.

W latach 2011-2012, w ramach cięć stabilizujących drzewostan planuje się pozyskać ogółem 6322 m³ drewna, w tym 4348 m³ drewna iglastego i 1974 m³ liściastego. Z powyższej masy 287 m³ to drobnica, a 6035 m³ to grubizna. Zdecydowaną większość masy grubizny stanowić będzie sosna 3903 m³.

Cięcia przygodne realizowane będą w ramach tzw. cięć sanitarnych: usuwanie niektórych drzew zasiedlonych przez owady i grzyby stanowiące potencjalne zagrożenie dla drzewostanów (*Ipsidae*, *Geometridae*, *Tortricidae*, *Armillaria sp.*, *Heterobasidion annosum*) oraz z usuwania części ewentualnych wiatro- i śniegołomów.

W O.O. Trzrzeczki planuje się kontynuować przebudowę drzewostanów z przewagą osiki. Zadanie to ma charakter przebudowy zalecanej (fakultatywnej) - dotyczy drzewostanów o niedostosowanym do siedliska składzie gatunkowym oraz narażonych na szkodliwe działanie czynników biotycznych i abiotycznych. Przebudową objęto żyzne siedliska grądowe (*Tilio-carpinetum calamagrostiesum*), gdzie występują drzewostany starszych klas wieku z dominacją silnie „zahubionych” gatunków lekkonasiennych takich jak: osika i brzoza. Gatunkiem współpanującym jest dąb IV klasy wieku. Przebudowy dokona się w części drzewostanu z panującą osiką i brzozą, natomiast fragmenty z panującym dębem pozostawione będą bez ingerencji.

Wszystkie pozycje trzebieżowe planowane do wykonania w latach 2011-2012 mają na celu polepszenie struktury oraz stanu sanitarnego drzewostanów. Głównie trzebieże będą prowadzone w drzewostanach iglastych na siedliskach Bś, BMśw od II do IV klasy wieku w monokulturach sosnowych I generacji. Mają one charakter trzebieży pilnych i trzebieży w przegęszczeniach. Zabieg ten dotyczy głównie przegęszczonych drągowin sosnowych, w których przyrostowi na wysokość nie towarzyszy wzmocnienie strzał koron i systemów korzeniowych przez co narażone są one na czynniki abiotyczne (okiść, wiatrolomy) oraz czynniki biotyczne (szkodniki pierwotne i wtórne drzewostanów iglastych, patogeny grzybowe).

W celu wsparcia regeneracji mszaru zlokalizowanego w okolicach wsi Gugny planuje się zmniejszenie liczebności gatunku ekspansywnego – siewek i podrostu brzozy omszonej oraz wycięcie brzoź. W latach 70 XX wieku miał miejsce pożar w tej części doliny. Obecnie rozwija się tam zbiorowisko *Eriophorum vaginatum-Sphagnum fallax*, o bezkępowej strukturze, z dominacją wełnianki pochwowatej *Eriophorum vaginatum*, z udziałem żurawiny błotnej *Oxycoccus palustre*, pojedynczymi sosnami i liczną brzozą omszoną, osiagającą ok. 5 m wysokości, pokrojem nieprzypominającą karłowatych drzew, charakterystycznych dla torfowisk wysokich. Roślinność nie pokrywa całej powierzchni torfowiska. Warstwa mszysta jest słabo wykształcona, nie zajmuje więcej niż 10% powierzchni. Tworzy ją niekępowy gatunek torfowca *Sphagnum fallax* i *Aulacomnium palustre*, brak natomiast kępowych gatunków torfowców charakterystycznych dla *Sphagnetalia magellanici* tj. *Sphagnum magellanicum*, *S. rubellum*, *S. fuscum*. Jest to siedlisko priorytetowe z Załącznika DS, które obecnie znajduje się w fazie regeneracji po pożarze. Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych Na łąkach trzęślicowych *Molinietum caeruleae*, będących siedliskami przyrodniczymi z Zał. I Dyrektywy Siedliskowej (kod 6410) zlokalizowanych w niżej wymienionych obrębach geodezyjnych: Wólka Piaseczna, Kapice; Ciszewo, Jasionowo, Kopytkowo, Jagłowo, Polkowo w 2007 roku Park rozpoczął realizację pakietu łąki jednokośne koszone po 15 sierpnia (P01a02) w ramach programu rolnośrodowiskowego. Obecnie stan zachowania większości tych łąk jest niewłaściwy - niezadowolający (U1). Jedyne stan pojedynczych płatów można ocenić jako właściwy (FV). Przez kolejne 2 lata Park jest zobowiązany kosić wskazane łąki po 15 sierpnia a skoszoną roślinność usuwać z łąk. łąki trzęślicowe powinny być koszone późnym latem bądź jesienią, aby zapewnić możliwość wydania nasion przez późno kwitnące gatunki m.in. charakterystyczne dla tych łąk tj. czarcikęs łąkowy, przytulia północna, czy goryczka wąskolistna; ponadto dla ochrony modraszka alkon *Maculinea alcon* (gat. narażony w Polsce na wyginięcie), który składa jaja w kwiatach goryczki. W przeszłości łąki trzęślicowe były wykaszane jesienią, a nawet zimą w celu pozyskania ściółki, sporadycznie siana, corocznie bądź raz na kilka lat w przypadku niesprzyjających warunków pogodowych.

Również w 2007 r. BbPN rozpoczął realizację pakietu łąki jednokośne koszone po 15 sierpnia (P01a02) w ramach programu rolnośrodowiskowego na łąkach zmiennowilgotnych,

które przed rozpoczęciem działań reprezentowały zbiorowiska kadłubowe z rzędu *Molinietalia*, zlokalizowanych w obrębach Wólka Piaseczna, Kapice, Ciszewo, Mogilnica. Z archiwalnych map roślinności wynika, że w przeszłości na większości ze wskazanych obszarów występowały łąki trzęślicowe. W przeszłości były one koszone ręcznie jesienią bądź nawet zimą na ściółkę, rzadziej na siano. Przed przystąpieniem do programów rolnośrodowiskowych „potraw” z tych łąk był sprzedawany przez Park indywidualnym rolnikom. Zbyt intensywne użytkowanie rolnicze w ostatnich kilku czy kilkunastu latach tj. bardzo niskie koszenie maszynowe, gdy tylko warunki pogodowe umożliwiają wejście ciągników (czasami nawet w czerwcu), niejednokrotnie zbieranie dwóch pokosów w ciągu roku doprowadziło do zubożenia gatunkowego tych zbiorowisk, wypadnięcia gatunków charakterystycznych. Obecnie z gatunków charakterystycznych dla łąk trzęślicowych sporadycznie i pojedynczo spotyka goryczkę wąskolistną i czarcikęsika Kluka. Planuje się kontynuację zobowiązania rolno-środowiskowego zgodnie z wymogami tego pakietu aż do 2012 roku. Spodziewamy się, że takie użytkowanie przyczyni się do poprawy stanu tych siedlisk, umożliwiając tym samym rozwój gatunków charakterystycznych dla łąk trzęślicowych.

W obrębie Nowa Wieś-Bagno Ławki BbPN przystąpił w 2007 r. do realizacji pakietu łąki jednokośne koszone ręcznie po 1 lipca w ramach programów rolnośrodowiskowych. W ramach tego zobowiązania planuje kontynuować ręczne wykaszanie występujących tam zbiorowisk turzycowo-mszystych z klasy *Scheuchzerio-Caricetea*, zbiór siana w stogi i ich wywożenie zimą przez kolejne lata do 2012 roku. Ten sposób użytkowania był realizowany na tym obszarze do końca lat 70-tych a niska roślinność zbiorowisk stwarzała dogodne miejsca lęgowe licznym populacjom ptaków siewkowych i batalionów. Po zaprzestaniu wykaszania nastąpiła zmiana struktury zbiorowisk roślinnych, m.in. zdecydowany wzrost udziału kępowych turzyc: turzycy sztywnej *Carex elata* i tunikowej *C. appropinquata*, wzrost udziału nekromasy w pokryciu, zdecydowany spadek liczebności lęgowych ptaków siewkowych, wycofanie się batalionów. Obserwowane zmiany były niekorzystne dla różnorodności biologicznej tego obszaru, dlatego też w latach 1999-2004 w celu poprawy stanu siedlisk wymienionych ptaków realizowano ręczne wykaszanie z usuwaniem skoszonej biomasy i monitoringiem efektów ekologicznych na powierzchni 46 ha tych łąk w ramach projektu „Batalionowa Łąka – ochrona bioróżnorodności otwartych terenów bagiennych na obszarze BbPN „realizowanego przez Towarzystwo Biebrzańskie i WWF Polska we współpracy z Parkiem. Po zakończeniu ww. projektu BPN kontynuuje rozpoczęte w 1999 r. działania ochronne na gruntach Skarbu Państwa na powierzchni 21 ha, od 2007 r. w ramach zobowiązania rolnośrodowiskowego.

Na pozostałych działkach, dotyczących programu rolnośrodowiskowego BbPN w latach 2011-2012 planuje realizować wykaszanie mechaniczne po 1 lipca z usuwaniem skoszonej biomasy, w tym na powierzchni 129 ha w ramach pakietu łąki jednokośne koszone mechanicznie po 1 lipca (P01a02) z Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego, do którego przystąpił w 2007 r. Działania te będą realizowane w celu utrzymania otwartych ekosystemów nieleśnych, poprawy stanu występujących tam siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków ptaków siewkowych. Do lat 80 XX wieku łąki w dolinie Biebrzy były wykaszane ręcznie. W latach 80 zaczęto wykaszać i wywozić siano z łąk ciągnikami, tam gdzie warunki wilgotnościowe siedlisk umożliwiały wejście ciągników. Przedmiotowe łąki w ostatnich latach były udostępniane przez Park w użytkowanie indywidualnym rolnikom w ramach sprzedaży „potraw”, którzy niejednokrotnie użytkowali je w sposób nie do końca sprzyjający przyrodzie (kosili zbyt nisko, zbyt wcześnie, czasami dwukrotnie – przy sprzyjających warunkach pogodowych). Pakiet łąki jednokośne koszone mechanicznie po

1 lipca (P01a02) będzie realizowany na łąkach ze zbiorowiskiem turzycy pospolitej i mietlicy psiej *Carici-Agrostietum caninae*, na turzycowiskach związku *Magnocaricion*, w tym z szuwarem turzycy zaostrej *Caricetum gracilis* i turzycy sztywnej *Caricetum elatae*.

Około 15 000 ha (jest to powierzchnia ewidencyjna działek) gruntów parku planuje się wydzierżawić rolnikom bądź innym podmiotom pod warunkiem ich użytkowania zgodnego z wymogami siedlisk bądź gatunków tam występujących.

W przeszłości tj. jeszcze w latach 70 XX w. torfowiska te, wykaszano ręcznie na siano bądź ściólkę. Sianokosy rozpoczynano w ostatnim tygodniu czerwca i kontynuowano nawet do końca lipca. Skoszone siano najczęściej składano w stogi, które wywożono z łąk zimą, po zamrożonym gruncie. W związku z tym, że obecnie w zasadzie brak jest chętnych do koszenia ręcznego w ramach dzierżaw będzie możliwe wykaszanie sprzętem mechanicznym w sposób nieniszczący pokrywy glebowej i roślinnej.

Zaplanowane działania mają na celu m.in. poprawę stanu torfowisk alkalicznych – siedliska z załącznika I DS. (kod 7230) na powierzchni ok. 1000 ha, występujących we wschodniej części Bagna Ławki i na wschód od Carskiej Drogi. Zasięg tego siedliska pokrywa się z występowaniem wodniczki, gatunku globalnie zagrożonego. W celu umożliwienia wyprowadzenia powtórzonych łąg wodniczki wykaszanie tych siedlisk będzie możliwe po 1 sierpnia. Na wskazanym obszarze siedlisko 7230 występuje w różnym stanie zachowania. Jedynie na kilku działkach stan zachowania siedliska jest właściwy (FV). Na wschód od Carskiej stan większości siedlisk można ocenić jako niewłaściwy - niezadowolający U1, bowiem mimo znacznego udziału turzycy sztywnej *Carex elata*, zarastania brzozą omszoną i wierzbą szarą, w warstwie mszystej nadal spotyka się mchy brunatne z rodzaju *Drepanocladus*, *Campylium stellatum*, *Fissidens adianthoides*, *Scorpidium scorpioides*, *Tomentypnum nitens*, *Helodium blandowii* i *Calliergonella cuspidata*. Z roślin zielnych wskaźnikowych dla torfowisk alkalicznych – *Dactylorhiza incarnata*, *Parnasia palustris*, *Pedicularis palustris*, *P. sceptrum-carolinum* (w ostatnich latach – jedynie rozety liści, nie wytwarzające pędów generatywnych). W latach 2001-2003 w ramach projektu finansowanego przez Eko-Fundusz wycięto podrosty drzew i krzewy, a następnie wykoszono bez usuwania biomasy, na części obszaru wykaszanie powtórzone. Obecnie zachodzi pilna potrzeba ponownego usunięcia brzoź i krzewów a następnie wykaszania z usuwaniem skoszonej biomasy. Stan siedliska na zachód od Carskiej Drogi najczęściej jest niewłaściwy – zły U2. Brak użytkowania przez niemal 30 lat, zarastanie trzciną, brzozą i krzewami, działania ochronne realizowane przez BbPN ciężkimi ciągnikami w latach 2001-2004 i ponownie zimą 2007/2008 niszczącymi pokrywą roślinną w koleinach doprowadziły do niekorzystnych zmian w strukturze i składzie gatunkowym roślinności. Według informacji z DzMiBN zniszczona warstwa mszysta wciąż jest niezregenerowana. Oczekuje się, że koszenie po 1 sierpnia, sprzętem nieniszczącym pokrywy roślinnej, z usunięciem skoszonej biomasy przyczyni się do poprawy stanu tych siedlisk i warunków bytowania gatunków roślin oraz zwierząt, zwłaszcza awifauny.

Działania zaplanowane na pozostałym obszarze mają na celu poprawę stanu innych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków, zwłaszcza *ptaków siewkowych*. Odkrzaczanie i koszenie ma na celu m.in. ochronę siedlisk łągowych wodniczki, cietrzewia, ptaków siewkowych oraz żerowisk orlika krzykliwego i grubodziobego.

Zadanie *Poprawa stosunków wodnych* służy realizacji celów ochrony obszarów Natura 2000, tj. obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 "Ostoja Biebrzańska" (PLC 200006) oraz specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 "Dolina Biebrzy" (PLH 200008). Teren stanowi obszar regularnego występowania w okresie łągowym szeregu ptaków należących do gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem w Polsce lub Europie,

w tym ponad 20 gatunków wskazanych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, dla ochrony których powołano przedmiotowy obszar Natura 2000. Na obszarze objętym opracowaniem występuje przynajmniej pięć typów siedlisk przyrodniczych chronionych Dyrektywą Siedliskową UE (wymienionych w załączniku I tejże dyrektywy). Budowa progów regulacyjnych oraz jazu rozdzielczego na Kanale Woźnawiejskim, będzie znacząco, pozytywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze.

Planowane przedsięwzięcia posiadają dokumentację techniczno-budowlaną i pozytywną opinię Konserwatora Przyrody w zakresie oddziaływania na środowisko. Zakres zadania ujęty jest w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Goniądz jako zadanie celu publicznego.

Zadanie ochronne realizuje zalecane kierunki działań wymienione w dokumencie „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007- 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011- 2014” (MŚ, Warszawa 2006), jako: „Renaturalizacja i poprawa stanu zachowania najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza dolin rzecznych i siedlisk, w tym szczególnie obszarów wodno-błotnych i leśnych, rozwój systemów naturalnej retencji wód”.

Podjęmowane działania stwarzają warunki do odtworzenia pierwotnych stosunków wodnych na rozległych obszarach objętych dotąd znaczącymi, pogłębiającymi się negatywnymi efektami realizacji melioracji odwadniających. Przewidywane zmiany stosunków wodnych stworzą warunki dla: (i) zahamowania procesu postępującej degradacji torfowisk, w szczególności mineralizacji gleb hydrogenicznych, (ii) zahamowania spadku lub odbudowy populacji zagrożonych gatunków ptaków, (iii) zwolnienia tempa sukcesji roślin drzewiastych na obszary otwarte, (iv) odtworzenia tradycyjnej, ekstensywnej gospodarki rolnej na terenach wykorzystywanych jako użytki zielone. Tym samym, inwestycja znacząco przyczyni się do osiągnięcia celów ochrony obszarowej na terenach Biebrzańskiego Parku Narodowego i jednocześnie terenach chronionych w ramach sieci Natura 2000.

W oparciu o prognozowane oddziaływania, można stwierdzić, że planowane zadanie będzie znacząco, pozytywnie oddziaływać na integralność obszarów Natura 2000 (obszar specjalnej ochrony ptaków i specjalny obszar ochrony siedlisk).

Redukcja liczebności dzika uwarunkowana jest wzrastającą presją tego gatunku na będące w granicach Parku tereny użytkowane rolniczo. Powierzchnia zredukowana szkód w latach 2003 – 2009 wahała się w zakresie od 30,3 ha w roku 2003 do 47,9 ha w roku 2009. W sierpniu 2010 roku szkody powodowane w uprawach rolnych obejmowały około 25,3 ha powierzchni zredukowanej. Działanie ma przede wszystkim wymiar społeczny i planowany w celu uniknięcia konfliktów z użytkownikami gruntów. Rozmiar działania – zaplanowanego na 130 sztuk - w populacji szacowanej na ok. 500 sztuk, nie będzie zagrażał trwałości populacji.

Ochrona zbiorowisk mszysto-turzycowych dotyczy najcenniejszych nieleśnych siedlisk w Biebrzańskim Parku Narodowym - zasadowych torfowisk przepływowo-chałupowych o charakterze młak i mechowisk, wymienionych w zał. 1 Dyrektywy Siedliskowej (kod 7230) oraz związanych z nimi cennych, zagrożonych wyginięciem gatunków roślin. Obecnie, z pierwotnie rozległych kompleksów alkalicznych torfowisk soligenicznych wypełniających doliny wielu rzek w Polsce północnej, zwłaszcza w krajobrazie młodoglacjalnym, największe – kilkusethektarowe ich fragmenty występują w Dolinie Biebrzy, zwłaszcza w Basenie Górnym. Pozostałe tego typu torfowiska to w większości niewielkie, kilkuhektarowe płyty w dolinach mniejszych rzek w krajobrazie młodoglacjalnym.

W przeszłości większość tego obszaru była bardzo ekstensywnie wypasana (0.1 DJP na ha). W końcu lat 70, po melioracjach doliny Kropiwej i Sidry zaniechano użytkowania tych bardzo nisko produkcyjnych i uciążliwych dla zwierząt z powodu owadów łąk. Obecnie

wymienione wyżej siedliska w dużej mierze zarastają brzozą i wierzbami. W 1987 r. w pasie szerokości ok. 400 m od brzegu doliny w głąb nie stwierdzono obecności podrostów drzew i krzewów, pojedyncze rozproszone i niskie pojawiały się w dalszej odległości. W 2004 r. brzoza omszona oraz wierzby występowały na całej szerokości doliny (warstwa krzewów w zdjęciach fitosocjologicznych zlokalizowanych w pasie 400 m od brzegu doliny pokrywała od 3 do 20% powierzchni, w dalszej odległości część brzoź tworzyła nawet warstwę drzew).

Mimo postępującego zarastania zmiany w składzie gatunkowym siedliska są nieznaczne i nadal jest to cenny obiekt, także jako obszar referencyjny dla naukowców z Europy Zachodniej do prowadzenia szeroko zakrojonych badań ekohydrologicznych stanowiących podstawy do renaturalizacji ich odwodnionych dolin rzecznych.

W celu zachowania siedlisk pozostających w stanie właściwym planuje się ich wykaszanie po 15 lipca z usunięciem skoszonej biomasy z łąki w ciągu dwóch tygodni bądź złożenie jej w stogi i ich wywiezienie zimą. Planuje się wykaszanie 50% powierzchni działek w danych roku a pozostałe 50% powierzchni w roku kolejnym, sprzętem nieniszczącym pokrywy glebowej. W stosunku do siedlisk zarastających planuje się w pierwszej kolejności wycięcie brzoź i wierzb a następnie ich wykaszanie z usunięciem biomasy w sposób przedstawiony wyżej. Nie jest to sposób tożsamy z tradycyjnym sposobem użytkowania tego obszaru, jednakże dla torfowisk alkalicznych nie zaleca się innego sposobu użytkowania poza koszeniem.

W miejscach występowania zarośli brzozy niskiej *Betulo-Salicetum repentis* zarastających brzozą omszoną (na powierzchni ok. 7 ha) planuje się ścięcie brzoź omszonych na wysokości 50-70cm, pozostawienie na okres kilku lat do obumarcia a następnie ich usunięcie.

Powyższe zabiegi planowane są na powierzchni 511 ha. Istnieje duże ryzyko nie uzyskania zgody właścicieli na realizację działań na tych gruntach, ponieważ stanowią one własność prywatną. Dlatego planujemy wykup gruntów w tej części doliny w celu zapewnienia możliwości realizacji ww. zadań dla ochrony najcenniejszych siedlisk przyrodniczych w BbPN przedstawiony w zał. II, części II, tab. A, poz. 1.

Wykup i późne koszenie dla ochrony łąk trzęślicowych *Molinietum caeruleae* w podzespole *Cnidietosum* na działkach o numerach: 239/1, 239/2, 238.

Łąki trzęślicowe *Molinietum caeruleae* są siedliskami z Zał. I Dyrektywy Siedliskowej (kod 6140). Występujące na ww. działkach należą do jednych z najlepiej zachowanych w BbPN (FV). Przez ostatnie lata nie były wykaszane (obserwacje własne dotyczą braku użytkowania w dwóch ostatnich latach), ale w 2008 r. zostały wykoszone w pierwszej połowie lipca. Zbyt wczesne koszenie tych łąk może stanowić zagrożenie dla występowania, późno kwitnących, ww. gatunków i ich siedlisk.

W celu zachowania tych cennych siedlisk przyrodniczych i populacji w/w gatunków planowany jest wykup wskazanych działek na rzecz Skarbu Państwa i następnie koszenie mechaniczne po 15 września z usunięciem skoszonej biomasy lub składanie jej w stogi, które byłyby wywożone zimą.

Wykup i późne koszenie łąk trzęślicowych występujących w mozaice z łąkami z *Carex disticha* na działkach o nr 410, 248.

Na ww. działkach występują jedne z najlepiej zachowanych w BbPN łąki trzęślicowe (FV/U1), siedliska z Zał. I DS (kod 6140). Łąki te nie były koszone od lat, o czym świadczy duży (ok. 20%) udział wierzby rokity *Salix repens*. Zagrożenie dla zachowania ww. siedlisk i gatunków może stanowić dalszy rozwój zakrzaczeń przy braku kontynuacji koszenia bądź koszenie zbyt wczesne czy wielokrotne, co ma miejsce na działkach sąsiadujących, gdzie ww. gatunki nie występują bądź są spotykane sporadycznie.

W celu zachowania łąk trzęślicowych i cennych gatunków tam występujących planowany jest wykup wskazanych działek na rzecz Skarbu Państwa i następnie koszenie mechaniczne po 15 września z usunięciem skoszonej biomasy lub składanie jej w stogi, które byłyby wywożone zimą.

Wykup, przejmowanie gruntów, scalanie, wydzierżawianie ma na celu ochronę cennych/rzadkich gatunków i siedlisk przyrodniczych. Pierwszym etapem działań będzie objęcie w posiadanie gruntów poprzez wykup od właścicieli lub ich użyczenie. Następnie podjęte zostaną aktywne działania w celu ochrony cennych gatunków flory i fauny oraz ich siedlisk na tych terenach.

Grunty prywatne *bardzo często* bezpośrednio graniczą z działkami Skarbu Państwa w zarządzie BbPN co stanowi zazwyczaj znaczne utrudnienie przy planowaniu i realizacji zabiegów ochrony czynnej. Wykup gruntów pozwoli na planowanie oraz podejmowanie działań ochronnych zgodnych z celami parku.

Prowadzenie hodowli konika polskiego ma na celu ochronę zasobów genetycznych (cz. III poz. 1). Konik polski to gatunek, który bytował w przeszłości na obszarze całego kraju również na terenie obecnego Biebrzańskiego Parku Narodowego. Funkcjonowanie hodowli na obszarze 216 ha przybliża omawianą rasę do warunków bytowania, w jakich egzystowały tarpany leśne, będące niewątpliwymi protoplastami koników. Prowadzenie hodowli zachowawczej konika polskiego przez Biebrzański Park Narodowy ma na celu:

- kultywowanie cennych biologicznie właściwości omawianej rasy: płodność, niewybredność, odporność na warunki bytowania, użytkowość,
- dbałość o zachowanie swoistych form behawioralnych egzystencji koników utrzymywanych w warunkach bezstajennych.

W celu tego zachowania funkcjonalności i użyteczności ścieżek edukacyjnych, szlaków turystycznych oraz dróg oraz zapewnienia bezpieczeństwa przebywających tam osób zaplanowano usunięcie drzew i krzewów po obu stronach powyższych ścieżek, szlaków czy dróg.

Ochrona czynna wielu gatunków chronionych polega na ochronie siedlisk lęgowych następujących gatunków: błotniak łąkowy, czajka, derkacz, dubelt, kulik wielki, krwawodziób, kszyc, rycyk, wodniczka. Mimo, że gatunki te należą do różnych grup systematycznych, to ich wyróżnikiem jest to, że wykorzystują w czasie swojego życia siedlisko zagospodarowanych użytków zielonych. Głównym zagrożeniem dla tych gatunków jest zmniejszanie się powierzchni siedlisk lęgowych. Nad Biebrzą związane jest to najczęściej z przebiegającą na nich sukcesją roślinności krzewiastej, drzewiastej i ekspansją trzciny.

Przeciwdziałanie wtórnej sukcesji roślinnej na najcenniejszych ekosystemach nieleśnych jest jednym z ważniejszych zadań, jakie stoją przed Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Realizacji tego zadania służyć mają planowane zabiegi: usunięcie drzew i krzewów oraz koszenie maszynowe.

Użytkowanie bagiennych łąk, które są siedliskiem wymienionych gatunków może odbywać się według wymogów programów rolnośrodowiskowych (pakiet 5.1.), jednak z pewnymi wyjątkami wynikającymi ze specyfiki obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego.

W warunkach Biebrzańskiego Parku Narodowego najważniejszymi zagrożeniami dla trwałości populacji cietrzewia w Dolinie Biebrzy są: zarastanie miejsc rozrodu i aren tokowych w skutek zaprzestania ich rolniczego użytkowania oraz presja drapieżnych ssaków, zwłaszcza lisa i jenota. W celu ochrony cietrzewia w BbPN planuje się redukcję populacji lisa i jenota oraz kształtowanie siedlisk odpowiednich dla rozrodu tego gatunku.

Niezwykle ważna dla sukcesu lęgowego orlika krzykliwego i orlika grubodziobego jest obecność łowisk – otwartych terenów bagiennych w pobliżu miejsc ich gniazdowania.

Dlatego w ramach ochrony tych gatunków planuje się prowadzenie zabiegów ochronnych w postaci odkraczania i koszenia maszynowego.

Jednym z zagrożeń dla tych gatunków jest brak miejsc do założenia gniazda. Drzewa w bagiennych lasach w dolinie Biebrzy, nie osiągają zwykle zbyt dużych rozmiarów i nie są odpowiednie do utrzymania dużego gniazda. Dotyczy to zwłaszcza niższych klas wiekowych lasów. Powoduje to, że ptaki często nie budują gniazd, bądź budują je na drzewach nie mogących utrzymać tego typu konstrukcji, co z kolei jest przyczyną zmniejszenia sukcesu lęgowego, gdyż takie gniazda mogą spaść w trakcie wysiadania jaj bądź odchovu piskląt. Budowa sztucznych platform gniazdowych, zwłaszcza w drzewostanach młodszych klas wieku, w otoczeniu typowych dla tych orłów rozległych, bagiennych obszarów turzycowisk, stworzy dodatkowe możliwości zasiedlenia nowych stanowisk i przyczyni się do zwiększenia sukcesu lęgowego, a więc i wzrostu liczebności orlików krzykliwego i grubodziobego.

Lęgowe populacje ptaków z rzędu siewkowych są zagrożone w wyniku drapieżnictwa norki amerykańskiej. Usuwanie norki amerykańskiej planuje się realizować m.in. we współpracy z Zakładem Badania Ssaków w Białowieży w ramach projektu badawczego pt: „Ekologiczne i genetyczne podstawy kontroli liczebności norki amerykańskiej: reakcja populacji inwazyjnego gatunku drapieżnika na redukcję jego liczebności”. Celem tego projektu jest długoterminowa ocena skuteczności zabiegów ograniczania liczebności populacji norki amerykańskiej na terenach o szczególnej wartości przyrodniczej.

Redukcja liczebności norki amerykańskiej wpłynie korzystnie na sukces lęgowy większości gatunków gniazdujących na ziemi na obszarze objętym działaniem. Planowana w ramach zadań dotyczących czynnej ochrony gatunkowej: redukcja liczebności norki amerykańskiej do 25 sztuk służyć będzie zwiększeniu liczebności ptaków siewkowych. Liczebność populacji norki amerykańskiej jest trudna do oszacowania, a odłowy osobników mało efektywne. Na podstawie doświadczeń z poprzednich lat można założyć, że ilość nerek którą uda się odłowić nie przekroczy założonej liczby.

Ochrona bukowisk łosi, *Alces alces* i będzie polegać na zaniechaniu penetracji tych miejsc w miesiącach: sierpień i wrzesień tj. w okresie odbywających się na tym terenie godów u biebrzańskich łosi. Priorytetem jest stworzenie ostoi łosiovych tj. wydzielonych powierzchni, gdzie zwierzęta nie będą niepokojone w ważnych dla funkcjonowania populacji okresach związanych z cyklem życiowym m.in. rozrodu, odchowania młodych, żerowania czy spoczynku.

W celu zapewnienia trwałej ochrony przebiegu naturalnych procesów tworzone są obszary ochrony ścisłej, które wyłączane są z jakiegokolwiek działalności. Są to obszary o najmniej widocznej ingerencji człowieka. W przypadku kompleksu Czerwone Bagno o ponad 80 letniej historii ochrony. Wyodrębnione obszary obejmują znaczne powierzchnie, położone są zwykle w miejscach trudnodostępnych, co może sprzyjać ich ochronie. Zachodzące tam zmiany wynikać będą z naturalnych procesów zachodzących w przyrodzie co stwarza możliwość wykorzystania ich jako obszarów referencyjnych.

Zgodnie ze stanowiskiem Rady Naukowej BbPN z dnia 18 października 2007 roku zalecającym powiększenie zakresu ochrony ścisłej o obszary obejmujące: najlepiej zachowane lasy liściaste, szczególnie w rejonie Grzęd i Czerwonego Bagna, bory świeże i suche, wybrane obszary przekształcone antropogenicznie, podlegające sukcesji roślinności Biebrzański Park Narodowy proponuje rozszerzenie tego obszaru o 2 807 ha.

Obszary ochrony czynnej są obszarami Skarbu Państwa w zarządzie Biebrzańskiego Parku, na których w większości wskazane byłyby pewne działania wspierane przez człowieka. Część obszaru to tereny, na których nie planuje się żadnych działań ochronnych pozostawiając pole spontanicznym siłom przyrody. Nie objęto tych obszarów ochroną ścisłą,

ze względu na niewielki obszar pojedynczych fragmentów występujących w mozaice z gruntami prywatnymi lub tak, jak w przypadku koryta i starorzeczy Biebrzy, ze względu na trudny do skontrolowania ruch turystyczny oraz oddziaływanie wędkarzy.

Obszary ochrony krajobrazowej to grunty przeważnie pozostające poza zarządem Biebrzańskiego Parku Narodowego. Wiele niewielkich obszarów Skarbu Państwa w zarządzie Parku również znalazło się w tej kategorii, jeśli znajdują się wśród gruntów innej własności. Do tej kategorii włączono również grunty parkowe pod osadami służbowymi oraz z nimi związane grunty uprawne.

Na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 Nr 92 poz. 880 z późn. zm.) w planie ochrony parku narodowego, a do czasu jego sporządzenia - w zadaniach ochronnych ustala się miejsca, które mogą być udostępniane, oraz maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach. Na tej podstawie określono miejsca udostępniane do celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych oraz rekreacyjnych.

Zróżnicowanie liczby osób mogących przebywać w danym miejscu, w celach naukowych regulowane będzie w indywidualnych zezwoleniach wydawanych przez Dyrektora Parku. Maksymalna liczba została ograniczona do 50 osób i może być wykorzystana w sytuacjach np. monitoringu dużych ssaków metodą próbnych pędzeń lub cenzusu wodniczki metodą przejścia danej powierzchni przez grupę osób liczących.

Do celów edukacyjnych udostępnianych będzie 17 ścieżek. Przewidziano cztery nowe ścieżki (*poprzednio było trzynaście*). Różna liczba osób mogących przebywać na ścieżkach w danym miejscu wynika z długości tych ścieżek.

Do celów turystycznych udostępnianych będzie 11 szlaków pieszych, 5 szlaków rowerowych, 8 szlaków wodnych, 1 szlak konny oraz 7 pól namiotowych.

Różna liczba osób mogących przebywać w celu połowu ryb na danych odcinkach rzek wynika z długości tych odcinków. Wędkowanie może odbywać się jedynie wg zasad określonych przez dyrektora parku zgodnie z Regulaminem amatorskiego połowu ryb na akwenach Biebrzańskiego Parku Narodowego, ustanowionym Zarządzeniem Dyrektora BbPN Nr 1/09 w sprawie połowu ryb w Biebrzańskim Parku Narodowym.

Ogólną zasadą udostępniania do wędkowania w Parku jest posiadanie przez wędkującego Karty wędkarskiej oraz wykupienie licencji na połów ryb: dziennej, dwutygodniowej lub rocznej. W celu monitoringu spośród wędkarzy wytypowana będzie określona liczba osób, która będzie prowadziła rejestr połowu ryb. W zamian wędkarze ci będą uprawnieni do nabywania licencji po niższych cenach (ustalonych przez Park).

Wejście w życie zarządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla budżetu Państwa oraz nie będzie miało bezpośredniego wpływu na budżety lokalnych samorządów. W sposób pośredni będzie natomiast miało wpływ na promocje gmin, na obszarze których Park został utworzony, powodując zwiększenie ruchu turystycznego, a tym samym dodatkowo dochody ze świadczenia usług turystycznych.

Przepisy projektu zarządzenia nie mają wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, jak również na sytuację i rozwój regionalny.

Zagadnienia regulowane przedmiotowym zarządzeniem nie mają odzwierciedlenia w prawodawstwie Unii Europejskiej, a więc zarządzenie to nie podlega ocenie, co do jego zgodności z prawem UE.